

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közmivelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre 6 frt.
Fél évre 3 frt — kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

K. WERESS SÁNDOR.
Szerkesztőség: Hidutoza 32.
Lapkiadó: **HARMATH JÓZSEF**
kereskedő-nyomdatulajdonos-czég. főtér.

H I R D E T É S I D I J .

Arzsabály szerint.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Józsika-emléktábla.

Állítsunk br. Józsika Miklósnak emléket.

Jelöljük meg Tordán azt a házat legalább, a melyben a regényirodalom megteremtője született.

Tegyünk egy emléktáblát a házra, míg a kegyeletlenség le nem rombolja ezt is, mint a vele szemben levő Bethlen Miklós féle házat.

— E felhívás nem kezdeményező. Sőt munkálatok is folytak ez ügyben már. E megújított felhívásra mindazonáltal szükség van.

Ezelőtt mintegy kilencz évvel a Györfly Józseftől szerkesztett „Aranyos“ cz. hetilap indította volt meg e célra a gyűjtést. Országszerte érdekeltséget keltett s melegeben be is gyűlt egy bizonyos összeg, melyet, a mint halljuk, pénzintézetben kamatoztat a bizottság. Ez azonban még csak félig művelt munka volt, vagy ennél is kevesebb, csak kezdeményezés. — Ha begyűlt a szükséges alap, akkor be kellett volna végezni az emléktábla felállítását; ha pedig nem gyűlt be, akkor nem kellett volna félbehagyni az agítást.

Ugy kell lenni hogy nem gyűlt be s a gyűjtés mégis félbemaradt, mert hűlt a lelkesedés s ennek ösztönzője az

„Aranyos“ is közbe jött akadályok miatt, főleg a közönyösség miatt megszűnt.

Hogy az alap nem volt még teljes, bizonyítja az is, hogy hosszas hallgatás után, mintegy hét év múlva 1891-ben Velits Ödön polgármester a márczius 15. ünnepélyt rendező állandó bizottság elnöke, az ünnepély alatt megint gyűjtött e célra egy kis összegecskét. A következő 1892. év hasonló ünnepélyén ismét jött be valamicske. A múlt évben gyűjtőiveket bocsátott ki a bizottság; de hogy lett-e eredménye, s mennyi? azt nem tudjuk, valamint azt sem tudjuk, hogy az eddig gyűjtött összes eredmény mennyi, s körülbelől mennyi hiányzik még a célba vett eredményből?

Cak azt tudjuk, hogy a hosszas vajadás többször kis egeret szokott szülni.

Emlékezethe hozzuk és javasoljuk hát, hogy a tervbe vett munka végrehajtását nem kell hosszú kötéltre hagyni.

Ez emlékeztetés nem mellék gondolatokra alkalmas adó indulatból származik, hanem abból a tudatból, hogy a közönségben sok olyan érdeklődő van, ki ohajtja, hogy egy s más társadalmi dolog állapotáról tudomása legyen. Arravalók pedig a hírlapok és folyóiratok, hogy közvetítse a tudni valókat s ne engedjék véka alá rejleni a meggyújtott gyertyát.

A halogatás vádja alól azonban felmenti a bizottságot az a talán feltett szándéka, hogy az emléktábla az író születésének 100-ik évfordulója alkalmával állíttassék fel, mely idő az 1894-iki év lesz. Felmentheti — mondom — e szándék; noha nem tartjuk szükségesnek, hogy az ünnepélyek tárgyának és alkalmának összetorlodását megvárjuk s így az emlékünnepélyek számát kevesbitsük; ellenkezőleg, minden alkalmat külön kellene megragadnunk, hogy nagyjainknak legalább az emlékezés oltárán áldozzunk. Gazdagok vagyunk az emlékekben, de szegények vagyunk a megemlékezésekben.

Ha a bizottság szándéka 1894-re céloz, akkor is, sőt így kettős okunk van a felhívásra, mert azaz idő már közel van s a vidéken nem egy nap alatt csak ugy egy „légyen“ szóra teremthető meg a kívánt összeg.

Ha már csak a 100-ik évforduló alkalmával lehet azt az emléktáblát feltenni, legalább aztán arról az időről el ne késsék.

Ha már a családi kegyelet nem őrizte meg a házat; engedte, hogy idegenek birtokában akár leromboltassék, akár a legjobb esetben mészárszék legyen belőle, mint a mi most a valóságban: illő, hogy a város, a társadalom, a nemzet ne engedje még távolabbi ide-

AZ „ARANYOSVIDÉK“ TÁRCZÁJA.

Emlékkönyvbe.

Kérded, mi az élet:
Egy hanykódó tenger,
Melynek hullámain
Küzködik az ember...?

Rajta csend, zivatar
Mind sorsunk képei;
Habrá-hab toluva:
Éltünk képezi...

E küzdő tengeren
Evezünk mindennap,
Hol csöndben, hol zajban,
Míg sajkánk haladhat.

S boldog csak az lehet,
A kinek sajkáját:
Hit, remény, szere tet
Hullámai ringatják...!

GPANN KÁROLY.

Kisértetben

Athanáz meg egyenesen a templomba sietett, leborult a márványra az istenanya oltára elé, hogy valami ismeretlen, félelmes veszély ellen kikérje hatalmas patronája segítségét. S mikor kétségbeesett áhitattal emelte fel kérő tekintetét a remek Murilló-kópiára, halálos rémülettel vette észre, hogy ez a csillagkoszorus, szelid arcú Istenasszony valami földi asszonyhoz hasonlít, ahoz... ahoz, a kit az előbb az utcán látott.

És ettől a naptól kezdve elvesztette lelki békességét. *) Borzadva vette észre, hogy nem

*) Fépelődve lázas, zavaros fejjel bolyongott a kolostor végtelen bolthajtásos folyosóin, a melyek megszórt kőoszlopaiba egészen bevette magát az átható tömjén szag.

tölti be többé egészen lelkét az ima, az áhitat, a szentatyák fenséges bölcsészete. A örökös harangzúgás, a szakadatlan orsó pergetés, a monoton charasmormolás minduntalan zürzavaros diszharmóniává keveredett a fülében. A ki valamikor nyugodtan, hideg vérrel lesétt zimankós éjjeleken a vérszomjas ordásokra egyedül, most félénken, lábhegyre ereszkedve sűrűn át a folyosók sötétebb zúgain, mintha a kavargó feketeségben az éhes sátán leselkedne reá.

A refectorium hosszú asztala mellett, ugy érezte magát, mintha a volna a bíró, a kegyetlen inquisitor.

S mikor estve visszatért czellájában haláláradtan, rejtelmes suhogást hallott mindenfelől, mintha a szoba csapkodó angyalszárnyakkal telne meg, a melyek egyre szűkebb körbe rajoznak körülötte, a földre nyomják, a hideg kőlapokra és azok is égetnek, mint a pusztai homok.

Futni szeretett volna valahova messzire, kietlen sivatagba, bevenni magát valami kis oduba, mint hajdan az anachoreták, hogy megvezekeljen valami nagy bűnért, a melynek elkövetésétől rettegett folytonosan.

Félt még a reggeli mise idejétől is. Ugy ismerte hiveit, minden hajdan a báránykát az akolban. Tudta, hogy idő óta eggyel megszáporodtak. Ott mindjárt a Mária-oltár közelében, egy sötét oszlop tövébe lapulva, térdelt minden reggel a kísértő, sima fekete ruhában, ken-

dővel bekötött fejjel. Megismerte így is. Fényes, aranyos fejecskéje kiviláglott a durva, paraszt arcok közül. Nagy fekete szemei félelmesen átfuródtak a pislogó lámpácskák piszkos sárga homályosságán. A czifra, goth iniciálék mind untalan az ő bünyös fejévé változtak. Szinte várta ilyenkor, hogy összeomlik felette a kőboltozat, hogy maga alá temesse őt.

A legközelebbi vasárnap ő prédikált, a hivek zsufolásig megtöltötték az egész templomot. Hatalmas, ékesszólo megindító beszédet akart ma nekik tartani. Kissé reszketett hangja, mikor megkezdette.

— A leggonoszabb csábítókról fogok ma beszélni ájtatos hivek! Azokról a kik a csillogó edénybe, édes szörpbe keverve nyujtják nektek a halálos mérget.

Remekül kezdte. Hiszen magának adta a jó tanácsokat. De egyszer csak megakad. Oda-lenn a szószék alatt könyökével egy padra támaszkodva, szemét reája tapasztva, Pipacsot pillantotta meg. Összetalálkozott tekintetük. Valami szomorú szemrehányást látott abban, majd megint ujjongó kárörömet, egy Madonnát és egy Hetaerát. Hebegett valamit, kapkodott az elveszített fonál után, de nem találta meg többé. Megsemmisülve rogyott térdeire.

(Vége következik.)

genek birtokába, kiknek aztán sehogys sem fogna érdekekben állani, hogy a kegyeletnek egy szikrája is oltalmazza a magyar költő emlék-házát; közönyösen, sőt tán kárörvendő mosolylyal rombolatnák az le a földig, miként csak az imént történt a szemben levő Bethlen Miklós-féle házzal.

Ha már a családi kegyelet elhagyta, mondom, a Józsika-házat, őrizze azt meg a nagyobbik családjának, a társadalomnak a nemzetnek megemlékezése; mert hiszen Józsika Miklós a nemzetsaláduak, számottevő tagja volt. Az akkor még nagyon szegény magyarirodalomnak előjárója volt rendkívül nagyszámu műveivel. A történeti regény megalapítója volt, miként az angoloknál a híres Scott Walter. Elmúlt nemzeti nagyságunk fényét eleveníti föl lelkünkben.

Nélküle volna regényünk, de nem volna tán regényirodalmunk. Ő teremtett olvasó közönséget, s a mi még emlékezetesebb, a női világot ő vitte bele az olvasásba. Híres „Abafi“-ját így mutatták be a tudós társaságnak: „uraim! le kalapokkal!“

E hely szük az ő méltatására, s nem is kívánunk belebocsátkozni, csak annyit jegyzünk meg meg, hogy midőn e derék magyar írónak emlékére teendő egyszerű tábláról van szó: le a kalappal! s tanuljuk meg a kegyelet eme fogalmát: jelenben a multtal foglalkozunk a jövő számára.

Tegyünk egy emléktáblát a házra születésének legalább 100-ik évfordulójakor, míg a kegyeletlenség le nem rombolja.

Jelöljük meg azt a házat, melyben a magyar regényirodalom megteremtője született.

Állítsunk br. Józsika Miklósnak emléket!

Borbély György.

Tanács.*)

A kolera terjed. Ezt tudja már minden irástudó ember. Meg van az irva minden napi és heti lap hasábján, a honnan azt is tudja minden újságolvasó, hogy nem mindennapi kolera-val nézünk szemközt. Terjedése rohamos, fellépése hatalmas, lefolyása elszomorító.

A mostani kolera alig 5 hónap alatt valahol a Ganges partjától kezdve háromszor oly nagy utat tett meg, mint 1813-ban 12 év alatt és 1874-ben 3 év alatt. A közlekedési eszközök fejlődésével a betegség terjedése is rohamosan haladt előre. Ma már németország különböző helyiségeiben konstatálják a kolerát s mi mindennap arra ébredhetünk, hogy átlépte a mi határunkat is Lázás sítással és tevékenységgel folynak országszerte az óvintézkedések. S ott, hol a lakosság nem fogja fel, vagy nem akarja felfogni a közegészségügy érdekében a saját javára célzó tisztasági óvrendszabályokat s azok keresztülvitelénél segédkezet nem nyújt, vagy épen ellenszegül: kényszerrel is alkalmaznak, igen helyesen.

Vármegyénk területén is láthatni s minden kis községében tapasztalhatni már a rendet és tisztaságot. Megyénk általán véve még soha oly tiszta nem volt, mint most. Szemétdombok stb. el vannak takarítva utcákról és telkekről, jó ivóvizről gondoskodva van — a helyi viszonyok és körülményhez képest faluhelyeken is. De nem úgy ám Torda városában, a megye főhelyén.

*) E sorokat megyénk egyik előkelőségétől vetük s az ügy rendkívüli fontossága miatt tartózkodás nélkül közöljük.

Itt már megfoghatatlan azaz indolentia, mely az intézkedések keresztül vitelében vagy inkább keresztül nem vitelében nyilvánul. Ugy látszik a tordai tanács háromnegyed századdal hátrálta meg a korát, mert körülbelül ez a logikája: ha 1813-ban 12 év kellett, míg Astrachanból Szt.-pétervárig czammo, ott a kolera, s 20 egész év, míg 1833-ban hozzánk is beköszöntött: most egy emberöltőn át el sem érkezik hozzánk, s nyugodtan hajthatjuk álomra fejünket.

Hiába a teljes intézkedési és rendelkezési joggal felruházott vármegyei főorvos rendelkezete. Mozgódás vehető ugyan észre, de eredmény vajmi kevés.

Az erélyéről sokhelyt ismeretes polgármester ur szabadságot kért és kapott, mert hiszen akkor a kolera még csupán Odessáig terjedt. Egy hosszú hónap alatt, s azon néhány hét alatt, melyben a tekintetes polgármester ur Borszék kellemesen üdítő fenyő illatos levegőjét élvezte erdők, berkek és ligetek árnyában pihenve fáradalmait: a kolera csupán Hamburgig és Berlinig volt kegyes eljutni. Berlin iszonyu messze van! 36 egész óra. Elérkezik még minden intézkedés! Még ki lehet hordatni trágyát, ganét, szemetet, piszkot, ördögöt, poklot. Lesz még arra az egészségügyi bizottság elnökének is ideje, mert a tekintetes egészségügyi bizottság elnöke, — ki egyuttal városi tanácsos is — úgy látszik — pipaszó mellett nyugodtan olvassa az uri kaszinó piacra nyíló ablaka mellett a kolera hírekről érkező telegramokat s oly érdekléssel, hogy minden nagyobb mérvű halálozásnál hosszú száru pipáját újból meg kell gyújtania; de azért még az elnöksége alá tartozó egészségügyi bizottság működését nem kezdette meg, mert a logika szerint ez emberöltőn nem jön el a kolera, s a másikban már mi nem leszünk itt.

Egyik rendeletben, ha jól jut eszembe, az volt meghagyva a tek. tanácsnak, hogy jó ivóvizről gondoskodjék. Ma, öt hét múlva még csak jele sem mutatkozik annak, hogy gondoskodás tétetett volna, s ha igen, a városon senki sem bir arról tudomással, ha a tekintetes tanács nem.

Rendkívüli sok panasz merül fel továbbá a gyepmesterségről is. Különös intézmény ez a gyepmesterség ebben a 12 ezer lakosságú városban. Eddig a város fizetett a gyepmesternek, hogy végezze kötelességét, hordja a hordandókat; most a gyepmester fizet a városnak (szép jövedelem). A gyepmester nem lakik itt, végzi a kötelességét úgy, a mint neki tetszik, akkor, a mikor neki tetszik.

Szép nyári esteken az a közönség, a mely nem juthatott el Tusnádra, sem Borszékra a fenyves erdőbe, lemegy a ligeti sétaterre s teleszivja tudóját olyan a milyen elég jó levegővel, aztán hazatér így felüdülve; s e kellemes sétájában már esti 9 órakor találkozik ez a közönség azokkal a hordókkal, melyeket a gyepmesterek szekereztetnek végig a piacon andalító büzt gerjesztve a felüdült közönség orra alá.

Undorító ez uraim! akár tréfálunk ve'e, akár komolyan veszük. És a milyen különös undorító keltő ez a história, éppen olyan unikum a tanácsnak a hátramaradása és tehetetlensége.

De beszéljünk még komolyabban is 1873-ban szomorúan kell tapasztalunk, hogy a kolera tulságosan megtámadta városunkat, mert akkor sem volt meg a kellő óvintézkedés. Figyelmeztetni kívánjuk az intéző köröket, hogy minden mulasztásért magok előtt és mások előtt felelősséggel tartoznak.

Tegyének meg mindent, a mit ez ügyben meg kell tenni, a mig nem késő, mert nem lehet tudni, milyen rövid az idő a mi még a jövőben van. Figyelmeztetjük Torda város lakosságát is, ne vegye a do'got közönyösen; nyújtson segédkezet az intézkedések keresztül vitelére, hogy városunk lakosságát a netalán megtámadó kolerától lehetőleg megvédhessük.

Amen.

Válasz Schmidt Rezső úrnak.

Boldog ember Schmidt úr, úgy elvégezte M.-Kapusán minden dolgát, hogy ott már nincs is semmi teendője, bejő tehát Tordára munkát keresni és itt segít nekünk a nevelésügy tovább vitelében. Ez igazán szép tőle. Se több, se kevesebb a mit akar, minthogy Tordán községi elemi iskola állittassék fel. Ez is szép szándék. A czimból itélve azt vártam, hogy Schmidt úr a felállítandó elemi iskola szükséges voltát kimerítő adatokkal, számokkal és meggyőző érvekkel indokolja, de a helyett, hogy ez tette volna, csak annyit említ fel, hogy az ő-tordai ev. ref. fiuiskola túltömött, s tanterme sem felel meg a kor kívánalmainak. Az unit. elemi fiuiskola sem felel meg a várakozásnak. Ebben két tanerő működik, egyik a kántor, másik egy papjelölt. A kántor temetni jár, a papjelölt még csak nem is okleveles-tanító és a mellett gyakran változik. Volt ugyan a mult évben egy Útő Sándor nevű tanítója ez iskolának, de azt elrendelték, más helyre, valószínűleg azért, hogy egy papjelöltnek adjanak helyet. Mindezekből bátran állithatjuk, hogy Tordának nincs egy oly elemi iskolája a hová minden intelligens szülő nyugodtan beadhatná gyermekét. Ezekből kifolyólag szükséges a községi iskola felállítása.

Megvallva az igazat, engem ez az indokolás nem győz meg a községi iskola felállításának szükséges voltáról. Azt is hiszem, hogy azt a cikket Schmidt úr inkább az Útő Sándor, mint a községi iskola érdekében írta. A „községi iskola“ czim csak bevezetés arra, a mit mondani akar.

Útő Sándort nem az egyház, hanem az Egyház Képviselő Tanács igaz hogy elrendelte Tordáról, még pedig előléptetéssel, a mennyiben a kolozsvári unitár. főiskola mellett fennálló elemi iskolához helyezte át. Ez olyan forma, mintha Schmidt urat Kapusról Tordára helyeznék át; nem hiszem, hogy boszankodnék e miatt. Már hogy végzett theologus jö-e Útő helyébe, vagy egy végzett képezdista, azt előre nem tudom. Akár ki jöjjön, ne törjünk addig pálcát felette, a mig nem ismerjük.

Azt mondja Schmidt úr, hogy iskolánknál két tanerő van alkalmazva, egyik az egyház kántora, másik egy papjelölt.

Hogy állithatja Útőt papjelöltnek, mikor egy pár sorral alább őszintén bevallja, s külföldben is határozottan tudja, hogy Útő okleveles tanító.

Rég nem voltak már a mi iskolánknál papjelölt köztanítók. Mióta igazgató vagyok, mindig képezdét végzett okleveles egyének tanítottak elemi iskolánkban. Igy pl. az 1888—1889. évben Firtos Ferencz és Muzsnai Kálmán, 1889—90-ben szintén Muzsnai Kálmán és Borbély Sándor, 1890—91-ben Muzsnai Kálmán egyedül, 1891—92-ben Útő Sándor. Ezek mind tanító-képezdét végzett okleveles tanítók voltak, még pedig Firtos F. és Borbély Sándor polg. iskolai tanító képezdét végzett tanítók. Ezeket mind ismerte Schmidt úr is, mégis papjelölt köztanítókról beszél.

De ha mindjárt papjelölt lenne is a köztanító, hát az éppen úgy nem válnék be tanítónak? A papjelöltekből — a mint Schmidt úr is tudja — papok lesznek.

Hát a papok éppen oly gyenge készült-ségű emberek lennének, hogy még egy elemi képezdista tanítóval sem érnének fel? Hát éppen úgy nem értenének a papok a tanügyhöz és a tanítás mesterségéhez? Sajátságos tapasztalat. Látja Schmidt úr Adorján Domo-kos, a mi kántor-tanítónk is végzett papjelölt, mégis egyike a legjobb tanítóknak. Ilyen volt elődje Iszlai Márton is. A képezdési tanárok és kir. tanfelügyelők legnagyobb része mind olyan

emberekből kerül ki, a kik soha sem végeztek képezdét, mégis beválnak.

Ezekből tán belátja Schmidt úr, hogy a tanúgyhoz azok is érthetnek, a kik nem végeztek képezdét és hogy a tanítás mesterségét nem csak a képezdében lehet megtanulni, hanem egyebütt is.

Azt kérdi Schmidt úr, ha Adorján Domokos temet, ki ügyeli növendékeit?

Ugye Schmidt úr, ha falun halott van, ott is eltemetik? Ugye, hogy a temetésekre ott is elmegyen a kántor-tanító? Elmegyen Bölöni István és Csákány Sándor is, pedig ők nem is kántor-tanítók? Mi történik temetéskor ott az iskolával? Körülbelől az, hogy akkor haza bocsájtják a gyermekeket és a mulasztást más alkalmas időben kipótolják. Miért kérd tehát olyan dolgot Schmidt úr, a mit maga is jól tud?

Ha hibások az elemi iskolák a tekintetben, hogy készületlenül bocsájtják tanulóikat a polg. iskolába, akkor a vád nem csak a mi elemi iskolánkat érheti, hanem a vármegyei iskolák nagy részét, minthogy nagy területről a vármegye különböző községeiből jönnek tanulók a polg. iskolába. Ilyen formán könnyen megtörténhetik, hogy Schmidt úr saját maga felett is ítéletet mond.

Végül azt állítja Schmidt úr, hogy Tordának nincsen egy olyan elemi iskolája, hová minden intelligens szülő nyugodtan beadhatná gyermekét. Kemény szavak!

Nesze neked Torda városa és tordai elemi tanító urak kartársuk ezen állításához, az az ő dolguk. Én csak azt jegyzem meg a magam részéről, hogy a mi iskolánkba járnak a törvényszéki bírák, vármegyei, pénzügyigazgatási- és városi hivatalosok gyermekei; a kir. tanfelügyelő, tanárok, tanítók, kereskedők, iparosok stb., stb. gyermekei. Ezekon kívül más magasabb intelligenciát nem ismerek Tordán, a melynek tankötelezett gyermekei volnának, s ha volna ilyen magasabb intelligencia, azt bizonyára a községi iskola sem elégténé ki, mert a községi iskola is szegény és gazdag szülők gyermekei együtt szoktak járni, s nincs községi iskola olyan, a melynek tanulói csak válogatott urfiak volnának.

Abban egyetérttek Schmidt úrral, hogy Tordán nincs elég elemi iskola, s azok számát szaporítani kell, mert a mint futólag bele tekintettem a statistikába, úgy találtam, hogy Tordán az 1891-92. évben 1295 tanköteles tanulói közül csak 956 járt iskolába, 339 pedig nem. Szaporítanunk kell tehát az iskolákat, de ezt lehet szóba hozni anélkül is, hogy a meglevő legjobb és legnépesebb felekezeti elemi iskolát becsméljük, lerántsuk. A mi iskolánkban a múlt évben 118 tanuló járt, a kik közül csak 41 volt unitárius. Az unitáriusok módjukhoz és számarányukhoz képest a tanúgyért elég áldozatot hoznak és elég tanítót tartanak, kik nem kisebbitést és becsinélést, hanem elismerést érdemelnek.

VARGA DÉNES,
igazgató.

H I R E K.

Olvasóinkhoz.

Az „Aranyosvidék“ kiadóhivatala tisztelettel kéri t. előfizetőit, a kik még hátralékban vannak s azokat, a kik még július—szept. negyedévre előfizetéseiket nem ujtották meg, hogy szíveskedjenek azokat megújítani, mert ellenkező esetben, kénytelenek leszünk a lapot beszüntetni.

Tisztelettel

Az „ARANYOSVIDÉK“
kiadó hivatala.

— A tordai takarékpénztár igazgatósága 25 frttal a tordai „dalkör“-alapító tagjai közé belépett. Reméljük, hogy a többi pénzügyintézetek igazgatóságai is a derék „dalkört“ hasonló pártfogásban fogják részesíteni.

— **Áthelyezés.** A m. kir. pénzügyminiszter Orel Géza I. oszt. pénzügyi fogalmazót a tordai m. kir. pénzügyigazgatóságtól az egri pénzügyigazgatósághoz helyezte át. Midőn e — hihetleg — a gyermekek neveltetése céljából történt áthelyezést közöljük, sajnálatunkat kell kifejeznünk Orel Géza ur távozása miatt, kiben lapunk egyik belmunkatársát, az itteni társadalom pedig azon emberét veszíti el, ki a szent ügyért mindig sikra lépett s derekasan megállta helyét.

— **Burger György** polg. isk. tanárt a miniszter Veszprémbe helyezte át a polg. iskolával kapcsolatos közép kereskedelmi iskolába. A kinevezés gyorsan jött s a rohamos elutazás miatt a bucsuatogatásokat is csak részben tehetette meg. Helyébe polg. iskolánkhoz Székely János halmi tanítót nevezte ki a kormány.

— **A kereskedők és kereskedőifjak** aug. hó 28-án egy fényes és sikerült táncestélyt rendeztek a ligetben, a táncsterem transparentek és lámpionok fényében úszott a mi gyönyörű látványt nyújtott. E táncmulatságon a kolozsvári testvér-egylet is képviseltette magát, voltak számosan Nagy-Enyedről is. Az idegenek elé, a kiket a határszelen találtak Amberboj Miklós elnök, Schuster György alelnök, Vajna Ödön egyl. titkár és Ménasági Albert által egy szívélyes beszéd által fogadtattak. Az estély 8 órakor kezdetét vette, ott volt városunk intelligenciájának színe-java, a polgárság részéről is nagyon sokan, a kereskedők családjaikkal teljes számban, mulattunk fesztelenül 12 óráig, amidőn a szünőrai lakomázás vette kezdetét, Amberboj Miklós a rendezőség érdemes elnöke úgy a rendezőséget, valamint az idegeneket vacsorára hívta meg. A harmadik fogasul Vajna Ödön titkár egy valóban szépen átgondolt és szónoki hévvel előadott elragadó beszéddel vont párhuzamot korunk és a haladó ipar és kereskedelem között, poharat a kolozsvári vendégekre ültette. Erre Darnay kolozsvári kereskedő állott fel, s egy szellemes poharköszöntőt tartott és poharat a tordai kereskedőkre ültette. Beszélt még Rendes Zsigmond Kolozsvarról és Pap Mihály kolozsvári kereskedő, a kinek humorral és élcczel fűszerezett beszéde a társaságot fölvilágyozta és bortal telt poharát a tordai hölgyekre ültette. Bankett után a tánc újra folyt, a hangulat fokozódott, s úgy a helybeliek, mint az idegenek kedvesen mulattak a reggeli órákig, a négyeseket 120-130 pár tánczolta. A tiszta haszon 180 ft körül van. Méltán dicséretet érdemel Amberboj Miklós elnök, a ki sem anyagi áldozatot, sem fáradságot nem kimélt, hogy az elnöki teendőket és kötelességeket teljesítse, s mondanom sem kell, hogy célját elérte, mert nevét tisztelttette a tordai kereskedők előtt. A mint halljuk, a tordai kereskedők létesítendő körük alaptökéje gyarapítására 100 frtot ajánlott fel. A nemes tett különben nem szorul dicséretre, ismerve Amberboj Miklós elnök urat, a ki a jótékonyág iránt mindig fogékony volt és lesz.

— **Gyéresen** aug. hó. 28-án tartotta próba szónoklatát Veress Károly, a székelyföldvári egyház közszeretben álló lelkésze. Mint levelezőnk értesít, a templom zsúfolásig megtelt, s folytonos érdeklődéssel hallgatták a fiatal lelkész tüzről pattant, magvas egyházi beszédét. Levelezőnk meg van győződve s mi is hisszük, hogy a gyéresi egyházközségnek csak nyeresége lehet, ha lelkészének megválasztja Veress Károlyt, ki úgy a katedraban, mint az életben becsületére válik egyházközségének.

— **Adófelszólamlási bizottsági** ülés tartatott aug. 30 és 31-én a kir. pénzügyigazgatóság helyiségében. Elnökölt Velits Ödön, bizottsági tagok voltak: K. Weress Sándor és dr. Szentpéteri Nemes János, előadó volt: Bergai József, jegyzett: Turzai Aladár. A két napos tárgyalás alatt a bizottság Pozsgai István, Spiczler Leopold, Léb József, Spada Domokos, Györfi Gergely, Ebergényi Mózes és Dregán János, tordai takarékpénztár, Fodor László ügyeiben az adót részben leszállították; továbbá Veinberger Gyula, Szenkovits András, Hersch Dávid, Györfi Károly, Bonya János, Vián Gligor, Bonya Simon, Véber Miksáné, ügyeiben elutasítólág határozott. Végre a Méra János és Hirsch Izrael ügyeit áttette határozatal végett a kir. pénzügyigazgatósághoz.

— **A kolozsvári 23-ik honvéd-gyalogezred** ma városunkba érkezik és azonnal elszállásoltatik. Itt lesznek e hó 14-ig s innen valószínűleg, Bánffy-Hunyadra vonulnak a nagy hadgyakorlatokra. Örömmel üdvözzöljük az erdélyi részek e derék honvédjait.

— **Holländer** bácsi újra egy hat hótig tartó tánc- és vívóiskolát nyit, melyre beiratkozni már is lehet.

— **Beküldetett.** Gyönyörű szép idő volt, s a nép csak amugy hullámzott az istenházába, a midőn a Mendel főtéri-pálinka árudájának udvarán egy nagy lármával vegyes verekedés vette kezdetét. Volt ott legalább 200 napszamos, a kik már javarészt ittas állapotban voltak. Egy szemfüles rendőr, Bartha Gergely személyében, azonnal a helyszínéőre vágatott, s a helyett, hogy ott a rendet és csendet fentartotta volna, egyenesen agyba főbe kezdte ütni az embereket, ezek erre dühbe jöttek, s nem engedelmeskedtek a bős rendőrnek. Bartha ez alatt signálta más három kollegáját, a kiknek erélyes fellépése után, az ittas napszamosok megadták magokat, s vitték őket, egymásután négyet a rendőrségre, ott persze a hűvösre kerültek. Ez volt az első felvonás, a mely megbotránkoztatta a járó kelő közönséget. Delután 2 órakor Bartha Gergely rendőr pálinkázás közben, a nevezett depóban összekocczant egy Pénzes nevű ismert félkegyelmű napszamosal, s a midőn ez pálinkát fizetni már nem tudott, a rendőr be akarta szállítani a hűvösre, azonban a két ittas ember közt egy nagy dulakodás következett be, a mit legalább 1 óráig, a főtér kelős-közepén, az oda sereglett közönség nagy megbotránkozással fogadott. A rendőr felhevült állapotában kardot rántott, s a közönség szemeláltára, addig verte vele, a míg a szerencsétlen áldozat már képtelen volt ellentállani. Többen közbe szölettek, hogy ezt az állatkínzást nem volna szabad tenni, de a rendőr a leggorombább felelettel válaszolt mindenkinek. Végre egy órai heves küzdelem után a nép átkaitól kísérve, beszállította a rendőrségre, a hol városunk erélyes főkapitánya már e' eve értesülve a dolgról, úgy a rendőrt, valamint a napszamosot bezáratta. Nagyon is kívánatos lenne, ha rendőrségünk a pálinka-áruda környékén 100 ával álldogáló és időiglen csöcselék népet, legalább vasárnap eltiltana onnan, s a pálinka-árudát, ha lehetséges lenne, d. u. szüneteltetné. Ez még nem elég. Oda kellene, hogy hasson rendőrségünk, hogy legalább vasárnap a főtérre letelepedett népet, a kik a járdát teljesen elfoglalják, s ott a sétálást elállják, valami uton-módon megakadályozva, őket egy más helyen való álldogálásra kényszerítse. Most csak ennyit.

— **Kolera előtt.** Két év óta majdnem minden héten felemlítettük e helyen a varga patak medrének s különösen a „Lassanhajts“ hid alatt elterülő posványnak dögleletes kigözlését, kárhoztattuk a sváb szekereket is, melyek este már 9 órakor megtöltik az utcák levegőjét. A felszólalásoknak semmi eredménye. A „lassanhajts“ iszapjára nézve azt mondják, hogy ott egy embernek van egy malma, s e malom miatt nem lehet az iszapot onnan eltakarítani. Pompás állapot, hogy egyetlen embernek gazdagságra hajandó téhetetlensége miatt 12 ezer embernek kell a dögvész miázmáit tüdőjébe beszívogatni. Ezt az állapotot nem lehet megérteni.

— **Mulatságok.** E czim alatt talán állandó rovatot lehetne nyitni, mert hiszen e városban nagyon sok ilyen jótékony mulatság játszódik le egy év alatt, most is egymásután 3 lesz. Folyó hó 4-én a tordai iparos-egylet nyári táncz vigalma lesz, a melyen a vegyes dalárda is közreműködik, hogy fényesen sikerüljön, különben zártkörű lesz, s a mint halljuk, a honvéd gyalogezred tisztikara is részt vesz benne. Folyó hó 5-én Heltmann Lajos hangversenye, a melyen Székely Józsefné, Schuster Györgyné öngyűségeik, Fekete Ferenc és a helybeli dal- kör közreműködik. A műsort táncz követi, felhívjuk reá az érdeklődők figyelmét. — Folyó hó 11-én a zene-egylet tűzi játékot rendez, csekély belépti-díjjal.

— **A mérnöki tudomány** egy curiosus eredményét bámulhatják városunk lakói, ha a közkezdveltségű ligetbe sétálnak. Kétség-telenül igen helyes dolog volt a lejáró utat mostani állapotába hozni, de hogy milyen ok parancsolta a meredek partok magára hagyását, minden támasztó fal nélkül, azt szerény eszünk nem képes felfogni. Annyi bizonyos, hogy az utolsó eső a partból éppen 35 cm. széles sávot mosott le; hogy nem többet, azt valószínűleg az ott levő gyatra növényzet gyökerei okozták. De ha meg gondoljuk, hogy a sarokház távolsága a parttól vagy 2 m. s így parasztszszszel is könnyű elképzelni, hogy még öt ilyen eső után a ház okvetlenül bedől, alátámasztás hiányában. De továbbá dicséretünk kell azon óvatosságot is, melylyel az útközvezés intézői megakadályozták a jégen, koreolyázás közben való lábtörést, a mennyiben a városunkban úgy is sok lépcsőt és fellépőt egy különösen veszélyessel szaporították a szásztemplom mögött. Így, a ki majd télen, fagy idején a jégpályára indul, ott töri ki lábát és így bizonyára nem fogja eltörni a jegen Vivát Abdéra.

— **A Jósika- emléktáblára** 1 frt 30 krt vettünk át a következő levél kíséretében: Tisztelt szerkesztő barátom! Még tavaly kaptam volt egy gyűjtő ívet Velits Ödön polgármester ur aláírásával, hogy gyűjtsék a Jósika táblára. Én hozzá is láttam s gyűjtöttem Adorján Domokostól 20 krt, Zalányi Annától 10 krt, saját magamtól 1 frtot. A gyűjtőívet azután elvesztettem. Mert jöttem azután halomra másféle gyűjteni valók is. Most már azt sem tudom, evvel hol és mikor kell elszámolnom, csak azt tudom, hogy 1 frt 30 krral tartozom. Hozzád küldöm hát, juttasd rendeltetési helyére s eljárásom nyugtázása végett, ha lehet, tedd nyilvánvalóvá. Isten veled! Borbély György, tanár. — Említett összeget átvettük s rendeltetési helyére juttattuk s szükségesnek láttuk kiadni e levelet is, mert mi is emlékszünk, hogy bocsátottak ki gyűjtő-íveket, de hogy a beadás határideje eltelt-e vagy nem s ha eltelt, beadták-e a gyűjtő-íveket vagy nem s ha beadták milyen az eredmény? mindezekről semmit sem tudunk. Az ilyen dolognak az a rendje, hogy minden gyűjtő számoljon be az ő ivével — üresen vagy megtöltve — a bizottság előtt. A bizottság pedig számoljon be a nyilvánosság előtt. Furcsa volna, ha a beadás határideje letelt volna s Borbélytól még sem kérte volna be senki az ő számolását.

— **Tűz.** Folyó hó 31-én délelőtt 10 óra-kor a harangok féléverettek és égés kiáltások hangzottak. Ugyanis Törös János csizmadia

gát-utcai telkének gabonása égett, a melyben nagy mennyiségű takarmány volt felhalmozódva. A tűzoltók azonnal kivonultak s lévén a vargapaták közvetlen a ház előtt s az udvaron kut, a két szivattyúval azonnal hozzáláttak a tűz eloltásához. Majdnem 2 órai fúrasztó és veszélyes munka után a házat és az udvaron levő két kazal szalmát megmentve, a gabonás megsemmisülésével, a tüzet lokalizálták. A tűzoltók derekasan dolgoztak, mert a legveszélyesebb pontokat is sikerült megmenteniök s a tűz tovább terjedését megakadályozták. A legveszélyesebb pontokon láttuk dolgozni: Lelkest, Marosi csendőrt, Ferenczi Árpádot, Veres Demtert és még néhány polgárt, a kik a tűzoltásban nagy jártassággal bírnak és múltán be is bizonyították. Különben a tűznél voltak az összes tűzoltó-parancsnokok, élén városunk érdemes főkapitányával, a két alkapitányval a kik mindnyájan nagy munkát fejtettek ki. Ha a tüzet kellő ügyességgel meg nem támadják, úgy borzasztó katasztrófa lett volna, mivel a szomszédokban nagyon sok takarmány volt összehordva. A kár elég nagy s biztosítva nem volt. A tűz, valószínűleg, vigyázatlanságból keletkezett. Lapunk zártakor értesítenek, hogy Náduvari László felvinczi fűszolgabíró összes takarmánya és gazdasági épületei is leégtek. A tűz gyűjtésből eredt.

— Az „Aranyosvidék“ legközelebbi számában egy hírünkben Jánki Ferencz

szabót megdicsértük, mint román, azonban arról értesítenek, hogy Jánki Ferencz nem román, hanem született magyar, tehát most megdicsérjük mint magyart s a tévedést készséggel helyreigazítjuk.

— Tyukszem miatt szenvedőknek figyelmébe ajánljuk, miszerint **Meissner gyógy-szerésznek azonnal a fájdalmat csillapító, biztosan ható tyukszem-és szemölcs-tapasza Gajzágó Róbert** úr gyógyszerárában kapható.

NYILTTER.*

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

A n. é. közönségnek tudomására hozom, hogy
szept. hó 5—15-ig Tordán leszek és minden

FOGORVOSI ÉS FOGTECHNIKAI
munkát elvállalok.

Lakásom „Magyar-Korona“ szálloda.

Dr. ADLER SÁNDOR J. ALBERT,
fogorvos.

2—3

Verseny tárgyalási hirdetmény.

A torda-aranyosvármegyei államépítészeti hivatal területén levő nagyváradi — kolozsvár brassói és torda-nagyszabenyi — brassói áll. közúton 1893., 1894., 1895., 1896., 1897. és 1898. években eszközlendő kavics-szállítás biztosítása végett a folyó 1892-ik évi szeptember hó 28-án a kereskedelemügyi m. kir. ministerium és a fentnevezett államépítészeti hivatal helyiségében zárt írásbeli ajánlatok útján versenytárgyalás tartatik.

Felhivatnak ennél fogva vállalkozni kívánók, hogy ajánlataikat a kereskedelemügyi m. kir. ministerium segédhivatalainak igazgatójához, vagy a fentemlített államépítészeti hivatalhoz czimezve, legkésőbb a kitűzött tárgyalási nap délelőtti 10 óráig nyujtsák be. A később beérkezett ajánlatok, valamint általában a bármikor beérkezett táviratok és utóajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlatok öt pecséttel zárt borítékban a czimzésen felül világosan kiírandó az államépítészeti hivatal és azon állami közút neve, melyre az ajánlat vonatkozik.

Az ajánlatok az államépítészeti hivatalban átvehető ajánlati és felosztási kimutatási minta szerint teendők meg.

Azon esetben, ha ajánlattevő a kereskedelemügyi minister úr Ó Nagyméltósága által elfogadott s az államépítészeti hivatalnál kitett kőmintától eltérő kőanyagot kívánna szállítani, ennek, saját pecsétjével ellátott két mintáját ajánlatához mellékelni, s egyuttal a felosztási kimutatás 7 rovatában a termelési helyet is megjelölni tartozik.

Az árak a kereskedelemügyi minister Ó Nagyméltósága által elfogadott s az államépítészeti hivatalnál kitett mintával azonos vagy bár attól eltérő, de legalább is oly minőségű anyagra kell vonatkoznia.

A benyújtott ajánlatok vissza nem vonhatók, s mindegyik ajánlattevő ajánlatának beadásától számított nyolcz hétig kötelezettségben marad.

Az államépítészeti hivatal területén átvonuló minden egyes állami közúti vonalra külön ajánlat nyujtandó be.

Az állami közútnak csupán egyes részeire tett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Ugy az ajánlat, mint a hozzá mellékelt felosztási kimutatás, szabályszerű bélyeggel látandó el és mindkettő az ajánlattevő által aláírandó.

A bánatpénznek az állampénztárba vagy adóhivatalba történt befizetését igazoló nyugta az ajánlathoz csatolandó.

A bánatpénznek a tárgyalásnál alapul szolgáló felosztási kimutatásban kitett mennyiség után az ajánlott árak összegének 5%-át kell kitennie.

Készpénz vagy értékpapír az ajánlathoz nem mellékelendő.

Azoknak az ajánlattevőknek, kiknek ajánlata el nem fogadtatott, bánatpénze az árlejtés eredménye feletti határozathozatal után fog kiadatni, illetve az intézkedés a kiadás iránt megtétetni.

A tett ajánlat vállalkozót azonnal, a kicstárt azonban csak azon naptól fogva kötelezi, melyen azt kereskedelemügyi minister úr Ó Nagyméltósága elfogadja.

A szállítási szerződés és részletes feltételek, az ajánlati minta s ennek mellékletét képező felosztási kimutatás és kőminták az államépítészeti hivatalnál a szokott hivatalos órákban átvehető, illetve megtekinthetők.

Kelt Tordán, 1892. szeptember 1-én.

PERSZINA ALFRÉD,

kir. mérnök.

1—1

1—1

kir. törvényszéki bíró

ÜZLETNYITÁS!

Van szerencsénk **Torda város és vidéke** nagyérdemű közönségének becses tudomására hozni, miszerint mi helyben főtér 24. házszám alatt (az eddigi I. Eszényi üzlethelyiségben) egy a mai kornak megfelelő **fűszer-, anyag-, festék- és gyarmatáru-kereskedést** nyitottunk és azt

KARÁCSONYI és PITTERICH

kereskedelmi törvényszékileg bejegyzett cég alatt vezetni fogjuk.

Igyekezni fogunk nagybecsűlt bizalmát, pontos kiszolgálás, az áruk jó minősége és a legjutányosabb árak megszabása által kiérdemelni és továbbra is fentartani.

Végül ismételt szives pártfogását kérjük és maradunk

kiváló tisztelettel

Karácsonyi és Pitterich.

1—3